

KÁDÁR LAJOS

TYUKÁSZ PÉTER*

II. FEJEZET

1.

Édesapám venyigepörnyét szitált taplógyúráshoz. Nagybátyám, Ustoros Szabó Bálint, párszárító új kast kötött. Én a fejšőzéken kuporogva vesszőt egyeltem a kashoz. Édesanyám a kuckó szájában egy szakajtó kukorica lemorzsolásán fáradozott. A falimécs a kispadka fölötti szenteltvíztartó szögére volt akasztva. Bölcsős kis húgocskám, Modolka, lepedőben lógott le a nagygerendáról, oszt sírt, ha rosszat álmodott, vagy ha a csecs-pipájából kifogyott a tejecske... Ilyenkor akármelyőnk érte, meglóbáltuk, s utána hallgatott. Bölcső nélkül maradt, mert jövetelére már nem számított anyám, és odébb adott a ringófán, mert mindig garas hójával voltunk a háznál.

Mögest öreganyáttal vergődtem az éjszaka álmomban, – törte meg a csendet anyám. — Legjobb lesz, ha átalmék a csépai emberhön... Panasza van ránk szegény megboldogultnak... Évődött velem kegyetlenül, hogy aszongya: „nem adtátok mög neköm tisztösséggel, ami a halottnak kidukálni szokott...” osztán rettentően rítt a lelköm...

Át köll mönni Csépára, Miska bácsihon – rendelkezett apám. – Ű majd eligazítsa az anyád sorát...

Ez a Miska bácsi olyan tudákos egyéniség volt, hogy az ország minden részébül felkeresték, mert a túlvilágiakkal tartotta a cimboraságot. Afféle paraszt spiritiszta volt. Léleklátó.

A majorban még két olyan fejërcseléd akadt, aki szót akart váltani Dékány Mihálllyal, a csépai táltossal, de mivel háromnak nem igen tanácsos elindulni, mert azt Mihály bácsi nem kedveli, így történt, hogy engem vittek el negyediknek.

---

* Kádár Lajos: *Tyúkász Péter. Regény.* Magyar Élet kiadása. Budapest, 1944. 42-46.

Anyám még este szakajtóruhába kötött két juhsajtot, hogy hajnali induláskor ne kelljen avval is bíbelődnie. Zsíros Marciné, a göbolyös felesége, félvékányi árpácskát kászalított tótgabolyába, vén Kecze Mihályné az anya-csürhéskanász hitestársa egy abrakostarisznyát csapóst pakolt tökmaggal.

Igy indultunk.

No keenek majd örül a csépai embör – incselkedett apám az öreg kanásznéval, – legalább lösz neki mivel megkínálni a túlvilágiakat... Azok odafönt kegyetlenül ráérnek tökmagot törögetni...

Anyám neheztelt apám figurázásán, mert aki ilyen ügyben akar elindulni, annak imádságon járjon az esze, ne pedig pajzán beszédet hallgasson.

Nagy Uram-Jézus-segíts-meg-gel hagytuk el a majort.

Én elől ültem vén Kővágó Gergő falusi fuvaros mellett, ő igen tudta már az útját, mert volt olyan hét, hogy háromszor is meglátogatta Mihály bácsit.

Oszt kee puhatolódzott-e mán a felesége felül? – kérdezte vén Keczné a fuvarost, aki özvegyi kenyéren tengődött.

Neköm nem jelentközött Borisom – felelte a kocsis. – Aszongya Mihály bácsi, hogy az olyan möghótt lelkök, akiknek nincsen semmi követelődzésük, nem jelentköznek nála...

Nem ártana, ha egy kicsit mögkocogtatná a lovait, mert ránk melegszik! – rántotta meg anyám a kocsis ujjasát.

Isten mentsen! – szabadkozott a fuvaros.

Hiszen jó az út! – mondták ketten is.

Elhiszem, csakhogy ilyenkor nem öten ülünk ám a kocsin! – szolt hátra Kővágó Gergő titokzatosan.

Nem-e? – Valamennyien elképedtünk.

Mert tudjátok, azok a meghótt lelkek, akikről majd szó esik, mind itt gyönnek velünk a kocsin, – magyarázkodott a vén ember. – Azér nem lehet kocogtatni.

Anyámék erre olvasót bontottak, és nagy ájtatosan imádkozni kezdtek.

– „Minden jótét-lélek dicsérje az Urat” így köszöntötte kocsinkat a révész, amint a rámpáról ráhajtottunk a kompra. Gyakorlatból tudta, hogy a megboldogultak ott kuporognak köztünk a derékban, saraglyában miben...

A komp drótkötélén kísértetiesen nyikorgott a csiga. A Tisza sápadtan álmos fodrára bíborpántlikát tűzött a felkelő nap.

Megérkeztünk.

Hatalmas portára csavarodott be a kocsink. Egy kislegény nyitotta ki a kaput. Az udvaron szép sorban már vagy nyolc kocsi állott. Megelőztek bennünket, de úgylis várni kellett, mert csak kismise után lehetett a lelkek idézni...

A fuvarosok mind ismerték egymást. Voltak Félegyházáról, Csongrádról, Kecskemétről, de a sűrűje mégis a közeli falvakból jött. Akadt azonban egy fogat, amelynek a kocsisát nem ismerték a többiek. Ez uras házaspárt hozott.

Hunnan? – faggatták az idegen kocsist.

Szögedébül, – válaszolta.

Úr is gyön ilyen helyre?

Úr is csak embör, – vélte a szegedi. – Ez pedig nagy úr! – intett a fejével a ház előtt ácsorgó házaspárra.

No...

Ú olyan helyön tekintetös igazgató úr, ahun a régiségüket, halálfejeket, mög a jó Isten tunná, mi mindön encsömbencsömöt, királi palástokat-mit üvegös almáriumba rakosgatják...

Némöt lösz ... – vélekedtek ketten is.

Nem némöt az, – köpött ki a kocsis. – Hiszön úgy tud mindenhön, akár egy parasztembör...

Oszt úgylehet a nevit se tudnánk kimondani, – kötekedett egy nagykun, akinek olyan csavaros volt a bajusza, mint a kosszarva.

Tudom pedig a nevit, csak nem jut eszömbe, – mentené urát a kocsis. – Hiszön régen hordozgatom, hun erre, hun arra a tanyák között.

Tán gyapjúszedő zsidó? – nyelvelt közbe egy menyecske.

Tudom mán a nevit, – örvendezett a szögedi ember, – Tömörkény Istvánnak hívják...

No, ha tömörkényi, akkor csakugyan magyar ember, mert Tömörkény ott van Csánytelek mellett, Szegvárral szembe...

Itt vége szakadt a társalgásnak, mert megjött Dékány Mihály. Válán hatalmas kapa volt. Kihasználta a kismise előtti időt, a kapája ugyan fényesen ragyogott a friss használattól.

Az uras házaspárral keztfogott, és betessékelte őket a házba.

Itt is csak az úr az első... egye ki az avas ... – mondta a csavaros bajuszú. – Biztosan arannyal fizet...

Úrféle teheti, – így anyám. – Nem komencióba kapja...

Tizenegy óra felé járhatott az idő, mire sor került reánk. Belekapaszkodtam anyám szoknyájába, mert rettentően félttem, folyton csak arra

gondoltam, hogy itt mindjárt szemtől-szembe találjuk magunkat halott szülémmel. De nem úgy lett.

No, kedves lelkem... – mondta halálos komolysággal Mihály bácsi, amint beléptünk a pitarba. – Maga az édesanyja végett gyött, úgy-e? Tudom. Mán régen várom!

Anyám végtelenül le volt sújtva, mert átallotta, hogy a szülém lelke az ő hanyagsága miatt nem nyugodhatott. Sírva fakadt. Én görcsösen szorítottam a rokolyáját, és arra gondoltam, hogy kiszaladok, de nem mertem.

Kerüljenek a szentélybe, – vezetett be bennünket egy teljesen lesötétített szobába. Az ablakon nagy, fekete posztófüggöny volt. A két ablak között a sarokban hatalmas festetlen fakereszt állott, előtte asztalka, amin kísértetiesen percegett két szál gyertya. Az asztalka előtt imazsámoly volt, anyám félénken térdelt rá, és zokogni kezdett. Én mellé kuporodtam.

Mihály bácsi az ajtó mögé, falnak fordulva, összekulcsolt kézzel sepegett. Már unni kezdtem, de mert anyám rettentően hosszú imába kezdett, így nem mozdulhattam.

Keljen fel, nénémasszony, – lépett hozzánk a táltos. – Három szagos misét szolgáltatson az édesanyja lelkiüdvéért, – mérte ki a penitenciát misztikus ábrázattal. – Koporsós misére számított, azért nyugtalankodott szegény megholt lélek...

Majd szolgáltatok négy misét is... – rebegette félénken anyám, – egy rádást nem sajnálok szögénytől. Csak még azt mondja kee meg, Mihály bátyám, hogy az elholt kis cselédeim röndbe vannak-e?

Űk elvannak valamennyien, fönt vannak a mennyországban, – vigasztalta meg anyámat, aztán keresztet vetett ránk, és utunkra bocsátott.

Hazafelé menve anyám megkérdezte a kocsist.

Hogyan tudhatta meg előre, hogy édesanyám végett mentem? ...

Azt csak ű tudhatja... – vágott lovai közé a fuvaros.

A kompötél csigája, mintha visszafelé már nem csikorgott volna olyan kísértetiesen.

Nyugatról vadludak húztak a Csermő felé.

Az alpári templomban delet harangoztak.